

Nr 615.

Av herr Hjalmarson m. fl., i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 227, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1953/54 m. m.*

Den slutliga, parlamentariska befattningen med riksstaten anses enligt svensk praxis vara sådan att den egentligen endast skulle innebära ett tillfälle för riksdagen att sammanfatta de under sessionen fattade beslut, som påverkar statsverkets inkomster eller utgifter, samt att med denna sammanfattande beräkning som utgångspunkt taga ställning till frågan, huruvida budgeten antingen skall överbalanseras eller underbalanseras eller jämvikt mellan utgifter och inkomster eftersträvas. Som budgetregulator tjänstgör den statliga inkomstskatten.

Huruvida detta system på bästa sätt ger uttryck för det alldeles särskilda ansvar riksdagen har gentemot skattebetalarna och i övrigt motsvarar vad som är lämpligt med hänsyn till statshushållningens allt större och allt mer ingripande inflytande i medborgarnas dagliga liv, är icke möjligt att yttra sig om i anledning av en proposition, som rör en särskild riksstat. Detta är en fråga, som hör hemma i ett annat och vidare sammanhang. Vad som här måste konstateras är, att formerna för den svenska statsregleringen i väsentliga hänseenden endast ger den parlamentariska *majoriteten* tillfälle att precisera och inför skattebetalarna angiva sina ståndpunkter. Minoriteten har obeskrurna möjligheter att framföra synpunkter om budgetens överbalansering eller underbalansering. Godtager den emellertid av allmänekonomiska motiv som en förutsättning även för sitt handlande, att den förevarande riksstatens inkomster bör vara sådana att de i stort sett täcker dess utgifter men ej mer, skulle den — med en hårdragen tolkning av de riksdagstekniska förutsättningarna — därför att den vore bunden av de beslut som riksdagens majoritet tidigare fattat alldeles oavsett sin egen ståndpunkt till dessa, också vara förhindrad att klart ange sin egen ståndpunkt i den avgörande skattefrågan.

Ur många synpunkter måste ett sådant förhållande anses otillfredsställande. Det betager oppositionsgrupperna deras arbetsmöjligheter på ett alldeles avgörande område.

Under de senaste årens politiska debatt har med växande eftertryck den uppfattningen hävdats att en opposition icke bör begränsa sig till att kritisera den politik som förs. Oppositionen bör — har det framhållits — framlägga ett alternativ, som i positiv form förmäler vad den konkret önskar.

Man kan alltid diskutera vad termen alternativ innebär. Även den som snarare vill bestämma densamma som en skyldighet att ge huvudlinjer än att presentera detaljlösningar är uppenbarligen berättigad att begära att de formella betingelserna för en politisk verksamhet av sådant slag skapas. Icke minst då det gäller de för alla medborgare allt väsentligare frågorna om skatter och avgifter till det allmänna kan medborgarna göra anspråk på att få de olika politiska meningsriktningarnas alternativa yrkanden sig förelagda i gripbar form och så klart underbyggda att en personlig slutsats är möjlig. Under alla förhållanden är det omöjligt att på en gång begära ett klart alternativ av oppositionen och att underlåta att medverka till de riksdagstekniska förutsättningarna för ett sådant.

1939 års riksdag hemställde i skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning av frågan om en omläggning av riksdagens budgetarbete i syfte att däri nå större ändamålsenlighet, planmässighet och enhetlighet. I det konstitutionsutskottets utlåtande, som låg till grund för kamrarnas beslut om sådan skrivelse, erinrades om behovet av samarbete mellan de budgetbehandlande utskotten i önskvärd omfattning och av behövlig fasthet men också om det förhållandet att statsregleringens fastställande framstode såsom en "expeditionsåtgärd". Så är som ovan framhållits i betydande grad fortfarande fallet. Önskemålet om en reform har alltså kvar sin huvudsakliga giltighet. Att i detta sammanhang ange riktlinjerna för en sådan kan ej komma i fråga. Den borde emellertid även syfta till att ge oppositionspartierna tillfälle att precisera sin ställning och också av andra skäl måhända bygga på en anordning, enligt vilken fattade utgiftsbeslut vore att anse som preliminära, tills hela budgetarbetet slutförts.

Med denna motion kommer att yrkas, att den statliga inkomstskatten skall ingå i preliminär skatt för senare hälften av budgetåret 1953/54 med 100 % av grundbeloppet, vilket är det formella uttrycket för en sänkning av skatten, som gäller hela kalenderåret 1954. Det är alltså fråga om ett bestämt krav på sänkning av den för det stora flertalet människor avgörande skatten med omkring 10 % och ett fortsatt hävdande av den ståndpunkt 1949 års skatteutredning enhälligt gjorde till sin.

Med de betingelser i utgiftshänseende som riksdagsmajoriteten skapat är ett sådant yrkande knappast hållbart. Visserligen är inkomstberäkningar för statsverkets del alltid vanskliga och behäftade med så stora felmarginaler att ett resonemang om budgetutfallet, som i själva verket rör endast någon eller några procent, icke med tillräcklig grad av säkerhet kan föras. Visserligen kan man också räkna med fortsatt högkonjunktur och måhända med inkomster i samhället, som kommer att stiga till och med något snabbare än vederbörande myndighet räknat med. Sammanfattande torde dock behöva konstateras att en uttagningsprocent på minst 110 för hela nästa

budgetår är ofrånkomlig för att med de utgångspunkter majoriteten åstadkommit någon grad av säkerhet skall vinnas om den statsfinansiella stabilitet, vars nödvändighet för varje fas i utvecklingen blir allt mera uppenbar.

Denna motion och dess krav bygger emellertid icke på dessa utgångspunkter. Dess syfte är att försöka summera resultaten av högerpartiets arbete i riksdagen under den snart gångna arbetsterminen och att — även i det direkta yrkandets form — draga slutsatser därav. Den vill vara ett försök att prestera ett alternativ inom ett begränsat men centralt avsnitt. Att fixera den alldeles avgörande skattesatsen kan under ett arbetsdugligt parlamentariskt system inte bara få vara att i ett beslut bekräfta vad tidigare skett. Det måste ge utrymme för de olika sammanfattande värderingar de ansvariga riksdagspartierna företräder.

Frågan om inkomstkattens höjd måste dels ses ur ett större perspektiv än det ett begränsat budgetår erbjuder, dels på samma gång i betydande grad stämmas av just mot den aktuella budgetens problematik. I vårt land bjuder den avvägning som härigenom nödvändiggörs särskilda svårigheter eftersom budgetår och "skatteår" icke sammanfaller. Denna omständighet är ingalunda uteslutande samhällsekonomiskt ofördelaktig. Den ger ett "andrum" under vilket en skattesänkning med hela sin kraft påverkar människornas handlande men då den endast till en tredjedel av sitt mer eller mindre säkert beräknade "inkomstbortfall" inverkar på den aktuella budgeten. Reellt betyder detta naturligtvis främst att en skattesänkning sätter press på de anslagsbeviljande instanserna att iakttaga återhållsamhet för därpå följande budgetår. Uppenbart är emellertid att den bristande överensstämmelsen mellan tiden för skattesatsens giltighet och de budgeterade utgifternas varaktighet jämte andra omständigheter främst av teknisk natur komplicerar hela frågeställningen och nödvändiggör hänsynstagande till förhållanden som, därför att de ligger så långt fram i tiden, helt enkelt icke kan ordentligt preciseras. Dessa förhållanden måste därför beröras mera i form av ett allmänt resonemang, som naturligtvis behåller sin egenskap av bedömningar även om detta för åskådlighetens skull ges formen av siffermässiga uppställningar.

Vad först utsikterna för det närmaste budgetåret angår utgår föredragande departementschefen i propositionen om komplettering av riksstatsförslaget från att skillnaden mellan beräknade inkomster och nu anslagna medel för utgifter av driftbudgetnatur icke är större än att den ligger inom felmarginalen. Budgeten skulle alltså vara balanserad vid en uttagningsprocent av 110. Formellt sett synes efter de beslut riksdagen fattat intill denna dag ett underskott å statsregleringen för budgetåret 1953/54 på omkring 30 miljoner kronor föreligga. Detta motväges dock av den omständig-

heten att automobilskattemedlens specialbudget har en underbalansering på ungefär motsvarande belopp, vilken är rent formell och följaktligen saknar kassamässig betydelse. Allvarigare förefaller vara att jämvikten i budgeten uppnåtts genom att de s. k. tillfälliga statsinkomsterna mobiliserats för utgifter och till yttermera visso för utgifter av utpräglad konsumtiv natur. I sammanhanget förtjänar också erinras om att en minskning av utgifterna — efter vad det förefaller på omkring 50 miljoner kronor — ernåtts huvudsakligen genom en icke klart redovisad omläggning av grunderna för avskrivningar av nya kapitalinvesteringar, vilken jämte en ej heller klart redovisad reservationsmedelsförbrukning för låneändamål kan komma att kassamässigt påverka budgetutfallet på samma sätt som en formell underbalansering. En omständighet måste emellertid med skärpt eftertryck understrykas. Regeringens budgetförslag ger ej utrymme för nya utgifter i form av tilläggsstater. Vad detta betyder kan illustreras med en hänvisning till att tilläggsstaternas driftsutgifter för budgetåret 1949/50 uppgick till 5,1 % av riksstatens, budgetåret 1950/51 till 6,8 %, budgetåret 1951/52 till 11,3 % och för budgetåret 1952/53 kan beräknas till 5,7 %.

Med hänsyn till den här tidigare berörda osäkerheten av alla inkomstberäkningar torde man dock trots allt vara berättigad antaga att statsverkets inkomster sådana de av regeringen presenterats i stort sett kommer att täcka de utgifter riksdagsmajoriteten tagit ansvaret för. En parlamentarisk minoritet står under alla förhållanden inför nödvändigheten att framställa sina förslag mot bakgrunden av majoritetens. Vad högerpartiet i dag kan föreslå är en sänkning av uttagsprocenten för inkomstskatten med 10 procent i *förhållande* till regeringens förslag.

Under årets riksdag har högerpartiets företrädare föreslagit åtgärder, som om de genomförts skulle för budgetåret 1953/54 ha förbättrat driftbudgetens resultat med ungefär 184 miljoner kronor. Av denna summa faller den alldeles övervägande delen på den anordning med folkpensionsavgiften som föreslagits. Ur skattebetalarnas synpunkt framstår denna som en ökad utgift. Det finns icke möjlighet att i detta sammanhang aktualisera frågan om en socialavgift, ej heller att redovisa de försäkringsmässiga bedömanden, som ligger bakom förslaget om en höjning i de direkta folkpensionsavgifterna. Kvar står endast det förhållandet att i relation till regeringens anspråk på direkta avgifter denna höjning endast för en övergångstid framstår som en merbelastning. Därefter kompenseras den mer än väl av yrkandet om avslag på förslaget om en särskild avgift för den obligatoriska sjukförsäkringen.

Yrkanden om direkta utgiftssänkningar har framställts i fråga om anslagen för socialstyrelsens avlöningar, ferieresor för barn, bostadsstyrelsens avlöningar och omkostnader, länsbostadsnämnderna, social upplysnings-

film, upplysning i produktions- och exportfrågor, arbetslöshetsförsäkring-
en, bostadsransoneringen, jordbrukets yttre rationalisering, priskontroll-
nämnden och ämbetsverket för administration av den nya kartellövervak-
ningen. Från dessa minskningar, vilka totalt rör sig om cirka 6 miljoner
kronor, skall dragas utgiftshöjningar — huvudsakligen på kulturbudgetens
och bostadspolitikens område — som sammanlagt något överstiger 3 miljo-
ner kronor. Fortfarande med utgångspunkt i ett formellt budgettekniskt be-
traktelsesätt minskas därigenom "besparingen" till något över 180 miljoner
kronor.

Från denna behållning skall sedan dragas inkomstminskningar, varom
framställts förslag och som mera avsevärt åtminstone för en övergångstid
skulle minska statens inkomster. Bland dem märks framställningen om
kvarlätenskapsskattens omedelbara avskaffande, vilket medför en inkomst-
minskning med 18 miljoner kronor, yrkandet att förmögenhetsskatten skall
göras avdragsgill, vars omedelbara budgetpolitiska effekt är svår att be-
stämman men som för närmaste budgetår torde uppgå till något mellan 5
och 10 miljoner kronor, samt den minskning i skogsvårdsavgiften, som
formellt sett uppgår till 2,6 miljoner kronor. Därutöver kommer en fram-
ställning om befrielse från elskatt för så kallad processkraft. Dess resultat
statsfinansiellt sett motväges dock säkerligen av bland annat det minskade
ränte- och avskrivningsbehov som skulle hava uppkommit vid bifall till
framställda förslag om minskningar på kapitalbudgeten.

Från ovan redovisade utgångspunkter framstår klart att högergrupper-
nas politik i kamrarna skulle ha givit det utrymme som för nästa budgetår
krävs för en sänkning av inkomstskatten med 10 % — även om man för
resonemanget formellt budgetmässigt. Det framkomna utrymmet rör sig i
storleksordningen 150 miljoner kronor. Också om man utgår från den i och
för sig verklighetsfrämmande förutsättningen, att en sänkning i den direkta
skatten endast skulle ha den verkan att statens inkomster minskas, kan den
därav föranledda inkomstminskningen för budgetåret 1953/54 uppskattas
till omkring 100 miljoner kronor.

I detta sammanhang måste emellertid även uppmärksammas den extra-
ordinära, helt konjunkturpolitiskt bestämda beskattningen. Vad denna
verkligen kommer att inbringa under nästa budgetår kan inte angivas.
Olika siffror har nämnts. Om värdet av den sortens uppskattningar vittnar
erfarenheterna om den s. k. konjunkturskattens avkastning. Denna angavs
ursprungligen till mycket höga summor. Sedan stannade man för 150 mil-
joner kronor. Nu anges den troliga avkastningen till ett belopp som med
64 % eller mer än tre femtedelar understiger det i budgeten upptagna. Dock
var skatten retroaktiv.

Bland extraskatterna avtecknar sig två som i viss mån är av annan ka-

raktär än övriga — bilaccisen och elskatten. I dem är beskaffenheten av direkt och indirekt konsumtionsskatt något mera markerad. Deras statsfinansiella effekt är dessutom möjlig att med större grad av säkerhet beräkna. Något yrkande om elskattens avskaffande har icke framställts; däremot har detta gjorts i fråga om bilaccisen. Bifall till detta senare yrkande skulle ha minskat statens inkomster med omkring 65 miljoner kronor för helt budgetår räknat. Det fattade beslutet om fortsatt uttagande av skatt vid tillverkning och import av personbilar gäller visserligen formellt till den 1 juli 1954, alltså hela nästa budgetår, men det har förutsatts att skatten kan komma att försvinna tidigare, vilket alltså i ungefär motsvarande grad skulle reducera inkomsten av densamma. Detta ger full täckning för påståendet att, även om man räknar bort den troliga inkomsten av bilaccisen, den budget som under ovan angivna förutsättningar skulle ha kommit till stånd vid en uttagningsprocent av 100 är i lika hög grad balanserad som regeringens vid 110 procents uttag. I detta sammanhang kan påminnas om att hela frågan om bilismens beskattning är föremål för utredning. Högerpartiets företrädare har hemställt att denna utredning måtte bedrivas i sådan takt, att redan årets höstriksdag skulle kunna taga ställning till ett förslag om en definitiv lösning av hela detta problem.

Den enda punkt som därefter återstår att diskutera är inkomsten av investeringsavgiften under tiden 1 juli 1953—31 december 1953 samt eventuella fyllnadsinbetalningar därefter under budgetåret, en summa som är fullkomligt omöjlig att beräkna. Det kan emellertid icke komma att röra sig om belopp som är avgörande i en budget på över 8 000 miljoner kronor, och framför allt rör det sig om medel, som till sitt ursprung är sparmedel, antingen i företagens eller jordbrukarnas ägo eller i kreditinstitutens. Den omständigheten att staten ger dem karaktären av skatt förändrar därvidlag intet. Realekonomiskt är det trots detta fråga om ett ianspråktagande av kapitalmarknadens resurser.

Över huvud taget ligger det en fara i att fästa alltför stor vikt vid de formella detaljerna i en budgetuppställning, som dock aldrig kan bli annat än det siffermässiga uttrycket för mer eller mindre skönmässiga bedömningar och som i icke obetydlig utsträckning till sin utformning blir beroende av förhållandevis tillfälliga utslag av i och för sig nödvändiga principer i budgetarbetet. De faktiska ståndpunkterna och deras verkliga resultat måste komma att betyda mer än siffersammanställningarna. Den engelske finansministern angav i sitt budgettal sig vara mera intresserad av reaktionen ute bland människorna än av att få ekvationer att gå ihop. En budget måste ha ett budskap, som är reellt underbyggt, men som även i trots av eventuella formella svårigheter försöker sig på att mobilisera medborgarna för ur samhällets synpunkt önskvärda insatser.

Företrädarna för högerpartiet i riksdagen har i år skisserat en bostadspolitik i medvetet syfte att begränsa den andel av de totala bostadskostnaderna, som av medborgarna betalas via statsverket. Budgetmässigt leder detta till att statsverkets kostnader för bostadspolitiska ändamål för budgetåret 1953/54 ökas med 3 miljoner kronor. I verkligheten skulle statsverkets faktiska utgifter härigenom komma att minskas avsevärt. Genom sänkning av tilläggs lån, indragning av vissa tidigare beviljade tilläggs lån samt höjning av räntesatserna för tertiärlån möjliggöres en reell sänkning av anslaget på driftbudgeten för avskrivningar på kapitalbudgeten med inemot 170 miljoner kronor i förhållande till de avskrivningar som med majoritetens utgångspunkter torde bli nödvändiga. Kalkylen bygger på förutsättningen av fortsatt tillämpning av nu gällande principer för avskrivningar, men det finns skäl att i detta hänseende begära klarare besked om hur dessa principer tillämpas och vidare att själva principerna blir föremål för överväganden med hänsyn till nu aktuella samhällsekonomiska och statsfinansiella förhållanden.

Självklart skulle genomförandet av detta bostadspolitiska program redan under nästa budgetår få faktisk betydelse för statens utgifter och därmed för möjligheterna att med bibehållen budgetbalans sänka inkomstskatten. Att i siffror mäta denna faktiska inverkan är inte möjligt. Att den mer än väl skulle uppväga en eventuellt konstruerad brist på grund av att bilaccisens borttagande räknas till hela sitt nominella belopp är emellertid utan vidare givet.

En sänkning av inkomstskatten nu påverkar emellertid även budgetåret 1954/55 dels rent automatiskt för förra hälften av ifrågavarande budgetår, dels av den orsaken att det icke kan komma i fråga att sänka skatten nu för att höja den på nytt nästa år — såvitt icke alldeles exceptionella förhållanden tillstöter.

Trots de uppenbara svårigheterna att bedöma den ekonomiska och statsfinansiella utvecklingen för en period, som börjar först med ingången av juli månad nästa år, bör dock vissa mer allmänna synpunkter kunna läggas på den möjliga utvecklingen. För enkelhetens skull kan dessa ges den skenbart exakta form, som siffersammanställningar har — dock under reservationer för nu alldeles oförutsebara omständigheter.

För helt år kan inkomstbortfallet för statsverket av en med 10 enheter sänkt uttagningsprocent ungefär beräknas till 300 miljoner kronor. Det finns skäl att något återkomma till denna fråga, men i detta sammanhang må uppgiften stå oemotsagd.

Genom den bostadspolitiska målsättning högerpartiet redan givit till känna i riksdagen bör statsutgifterna i relation till majoritetens kunna sänkas med omkring 170 miljoner kronor. Högerpartiets ställningstagande

till sättet att finansiera folkpensionsreformen skulle vidare under budgetåret 1954/55 tillföra statsverket ytterligare 40 à 50 miljoner kronor. Den obligatoriska sjukförsäkringen — som högerpartiet icke för närvarande ansett sig kunna biträda — beräknas för helt år medföra direkta statsutgifter på 160 miljoner kronor. Denna kostnad är med stor sannolikhet räknad för lågt. Om hänsyn tages härtill, till utgifterna för de förbättringar i den frivilliga sjukförsäkringen — cirka 25 miljoner kronor — som företrädare för högerpartiet begärt och till det förhållandet att de verkligt stora utgifterna för den obligatoriska försäkringen först blir märkbara under senare hälften av budgetåret efter nästa — beslutet träder ju i kraft först den 1 januari 1955 — kan högerpartiets avvisande ståndpunkt till detta projekt beräknas medföra en relativ besparing på omkring 100 miljoner kronor. Med förhållandevis stor sannolikhet kan därför hävdas att statsfinansiell täckning föreligger även för budgetåret 1954/55 för en inkomstskatt, uttagen efter 100 procent av grundbeloppet. För att motverka inkomstbortfallet till följd av högergruppernas ståndpunkter i fråga om kvarlåtenskapsskatt, förmögenhetsskatt och skogsvårdsavgift, vilka påverkar budgetutfallet med ungefär 40 miljoner kronor, skulle däremot ytterligare åtgärder krävas i utgiftsbegränsande syfte i den mån icke inkomstbortfallet för statsverket kompenseras av stigande skatteintäkter tack vare höjd nationalinkomst.

Det sammanfattande resultat som nu redovisas för inkomstskattens del har naturligtvis framför allt samband med de principiella och mera generella bedömningar och beräkningar till vilka de värderingar leder som är avgörande för högerpartiets hela inställning till samhällsspörsmålen.

Vad det rör sig om är egentligen ett val mellan ökad samhällelig eller ökad enskild förfoganderätt över avkastningen av de arbetsinsatser som göres i samhället. Man kan föreställa sig att ökat samhälleligt ianspråktagande av de enskildas inkomster ger ett bättre totalresultat men knappast bevisa att så är fallet. Man kan företräda den rakt motsatta uppfattningen och på goda grunder hävda att vi nått och överskridit den gräns för samfällad disposition av enskild inkomst och egendom som hänsynen till effektivitet och spontan lojalitet sätter. Den givna slutsatsen blir i så fall att varje medveten strävan att reellt öka de enskildas eget inflytande över egna ekonomiska resurser och angelägenheter ger säkra resultat i ökade personliga insatser i produktion och sparande. Ur statsfinansiell synpunkt betyder detta ökat underlag för fortsatt skattesänkningspolitik. Ehuru den internationella utvecklingen ger starkt stöd för att så är förhållandet kan naturligtvis icke heller denna tes bevisas. En-

dast ett målmedvetet genomfört försök i tillräcklig skala kan fälla ett utslag. Att ta den risk som skulle vara förenad med ett sådant förefaller under här givna förutsättningar rimligt.

Aterhållsamhet med statens löpande utgifter är emellertid då icke tillräckligt. Även den statliga användningen av sparmedel kommer in i bilden. I detta avseende kan först erinras om att stat och kommuner kalenderåret 1952 tog i anspråk cirka 40 % av det totala investeringsutrymmet mot endast 36 % för tre år sedan. Ökningen ligger helt inom den statliga sektorn och torde kunna beräknas komma att bli betydligt starkare i år. Ingen vill påstå att alla statliga investeringar ens i snäv bemärkelse är mera improduktiva än de som små och stora företag inom jordbruk, handel, industri och hantverk gör, men utvecklingen mot ett allt dominerande inflytande på utbyggnaden av de fasta anläggningarna i samhället skapar onekligen problem av statsfinansiell, samhällsekonomisk och ägandenatur, särskilt som denna dominans delvis nås med en statlig förtursrätt och förmånsställning på kapitalmarknaden som icke är ekonomiskt motiverad. Det räcker måhända med att erinra om de samhällsekonomiska följderna av att räntabilitetssynpunkten trängs tillbaka och om att anslaget till riksgäldsfonden för förräntning av statsskulden nu beräknas uppgå till netto 355 miljoner kronor för nästa budgetår.

I högermotionerna 314 i första kammaren och 417 i andra kammaren till 1950 års riksdag begärdes en översikt över de offentliga investeringarna på något längre sikt samt en angelägenhetsgradering som skulle göra ett urval inom en begränsad total ram möjlig. Denna framställning föranledde ingen speciell åtgärd. För närvarande talas ej sällan om de eftersatta offentliga investeringsbehoven. Sådana föreligger otvivelaktigt, men detta hindrar ej att statens anspråk på sparandet måste underkastas en hård prövning, även om sparandet — vilket vi anser sannolikt — kommer att ökas med den av oss förordade ekonomiska politiken. Särskilt väsentligt är att riksdagen inte förelägges förslag eller fattar beslut, som till en början endast kommer till synes på driftbudgeten men som förr eller senare skapar nya "eftersatta" krav på kapitalutgifter. Målet måste vara balans mellan behovet av investeringar för statliga och kommunala ändamål och de möjligheter därtill som erbjuder sig med hänsyn till vårt allt starkare samfälliga intresse av en fullt modern, effektiv och internationellt konkurrensduglig produktionsapparat och till önskvärdenheten av ökat bostadsbyggande.

Att utpeka speciella investeringsuppgifter som borde anstå är icke möjligt. Det måste också här bli en vägning mellan de omedelbart personliga investeringsönskemålen och de samfälliga, om vem som skall vänta, de en-

skilda medborgarna eller det allmänna. Det är då angeläget att nödvändigheten att välja framstår klar och otvetydig.

Samma villkor måste gälla även då ställning skall tagas till framlagda förslag om riktlinjer för det begränsnings- och rationaliseringsarbete inom den statliga verksamheten, som ter sig alltmera ofrånkomligt. Ett krav på besparingsingripanden av detta slag framstår som långt mer bindande om alternativet är tämligen omedelbar skattehöjning. Med stöd av högermotioner i år — nr 221 i första kammaren och nr 331 i andra kammaren — får riksdagen under innevarande års höstsession tillfälle att som sin mening uttala, att detta besparings- och förenklaringsarbete omedelbart bör påbörjas och drivas med all energi. Samtidigt kan ståndpunkt tagas till huvudlinjen för detta uppdrag, vilket med nödvändighet för sin mera detaljerade utformning måste överlämnas åt de verkställande instanserna, och till de konsekvenser för medborgarna, som riksdagen är beredd att taga ansvar för. Det kan inte råda tvivel om att riksdagens värderingar av detta slag får en helt annan bakgrund, om beslut redan då fattats om en höjd på inkomstskatten, som gör antingen begränsningar i statsutgifterna ofrånkomliga eller en höjning av denna skatta oundviklig. Över huvud taget finns det förmodligen endast ett sätt att få grepp över en utgiftsutveckling som hotar att äventyra penningvärde och framstegstakt i produktionslivet, och det är att skapa ett statsfinansiellt läge där varje ny eller ökad utgift framtvingar en omedelbar och ofrånkomlig skyldighet att anvisa motsvarande inkomst.

Sammanfattningsvis må konstateras,

att ett demokratiskt behov föreligger av möjligheter även för parlamentariska minoritetsgrupper att i ett sammanhang kunna redovisa resultaten av sina insatser i riksdagen och att framställa de yrkanden dessa kan föranleda,

att högergruppernas förslag i utgifts- och inkomsthänseende under 1953 års vårsession är underbyggd nog även rent budgetmässigt men framför allt realekonomiskt för en inkomstskatt under kalenderåret 1954, som med 10 enheter understiger den regeringen måst föreslå, under fasthållande av principen att statens löpande inkomster bör täcka dess utgifter under budgetåret 1953/54,

att denna sänkning av inkomstskatten under förutsättning av att icke alldeles extraordinära förhållanden inträffar bör kunna bibehållas även under år 1955,

att en begränsning av statens anspråk icke blott på medborgarnas löpande inkomster utan även på deras sparande framstår som ofrånkomlig.

Det statsfinansiella läge riksdagens majoritet skapat — i huvudsak på regeringens förslag — leder till att skatten på inkomst måste uttagas med 110 procent av sitt grundbelopp. Vi har med denna motion velat visa att den av oss företrädde linjen skulle ha resulterat i balans mellan statens inkomster och utgifter vid 100 procents uttag. I konsekvens därmed kommer vi att yrka på att inkomstskatten skall sänkas från och med den 1 januari 1954 och således på en uttagningsprocent av 100 för senare hälften av nästa budgetår. Vi är medvetna om att, såvida detta yrkande skulle av riksdagen bifallas, en ny riksstat måste framläggas.

Under återopande av vad vi sålunda anfört och i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 227 angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1953/54 m. m. hemställer vi,

att riksdagen, under uttalande av att en statlig budgetpolitik enligt i denna motion angivna riktlinjer bort och och bör föras, måtte besluta, att statlig inkomstskatt för skattskyldiga, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall vad angår senare hälften av budgetåret 1953/54 ingå i preliminär skatt med 100 procent av grundbeloppet.

Stockholm den 19 maj 1953.

Jarl Hjalmarson.

Martin Skoglund.

Folke Kylling.

Elis Håstad.

T. G. von Seth.

E. Birke.

Erik Hagberg
i Malmö.

Ernst V. Staxäng.